

Anna-Lise Laursen

Tema-remata struktur og oversættelse

Abstract

This paper demonstrates how the Prague School theories of Functional Sentence Perspective (FSP) and Thematic Progression can be used to enlighten certain text-relevant aspects of the translation of the sentence. A model is presented which includes a solution to the FSP-related problem of language-specific grammatical word-order rules by means of a mix of parameters that takes care of the bipartition of the sentence into a thematic and a rhematic section. On the basis of the results of a previously conducted contrastive analysis of a corpus of Spanish and Danish newspaper articles, in which the thematic sections have been studied, it is argued that the divergent tendencies in the two corpora as to the realization of the thematic elements and the thematic progression can motivate certain adaptations of the thematic section in the translation process.

0. Indledning.

Det funktionelle sætningsperspektiv belyser sætningsstrukturen ud fra sætningens funktion som informationsenhed i teksten og giver en indfaldsvinkel til sætningsanalysen der benytter sig af både syntaktiske og semantiske størrelser. Ved bl.a. at anvende parametre som anaforiske relationer og informationelle/funktionelle roller munder FSP-analysen ud i en grundlæggende sætningsdeling i **tema og rema**. Det har blandt sprogforskere vist sig svært at nå til enighed om en afgrænsning og definition af de relevante parametre til analysen, og der præsenteres løbende nye tilgange til området, der i det hele taget har været og er genstand for stadig større interesse.

Det er helt tydeligt, at den anskuelse af sætningen, der ligger i det funktionelle sætningsperspektiv, er relevant for oversættelsesdisciplinen. Der er gjort enkelte forsøg på at relatere de to områder (se f.eks. Enkvist 1977), og i disse arbejder understreges nødvendigheden af en nøjagtig overføring af tema-remata strukturen (herefter TR-strukturen), et synspunkt, jeg skal forsøge at nuancere i det følgende.

Mine egne erfaringer med fagsproglige oversættelser fra dansk til spansk og omvendt har givet mig det indtryk, at der i mange oversættelser mellem de to sprog er spor af udgangssprogets sætningsstruktur, der ikke kan belyses ud fra rene syntaktiske eller semantiske kriterier, og det er derfor forekommet mig oplagt at anvende dette tredje analyseniveau i

sætningen som basis for en lokalisering af eventuelle divergenser i det ovennævnte sprogpår, der kunne give anledning til interferens.

Jeg har fundet det u hensigtsmæssigt at kontrastere tekstpar bestående af originaltekster og oversættelser, idet der i originalteksten netop ligger en kilde til interferens, som oversætteren, hvor god han end er, kan overse, og jeg har i stedet valgt at analysere en række tekster på hvert sprog¹ for deraf at uddrage nogle generelle tendenser, der i tilfælde af divergens mellem de to sprog, kan indgå i de eksisterende oversættelsesstrategier.

Jeg skal i det følgende kort gøre rede for den analyse, jeg har foretaget med udgangspunkt i ovennævnte betragtninger, og skal heraf fremhæve nogle træk, som jeg mener kan være hensigtsmæssige at have for øje i oversættelsesprocessen.

1. Tematiske elementer i danske og spanske tekster.

1.1 Analyse af sætningernes temasektion

Den i analysen anvendte model består af tre dele: 1) et parametermix til indkredsning af sætningernes temasektion (FSP-analysen), 2) en model til bestemmelse af temaelementernes procedens og 3) et morfosyntaktisk hierarki til bestemmelse af temaelementernes fysiske manifestation.

1.1.1. Det parametermix, jeg har opstillet til FSP-analysen, er inspireret af den af Jan Firbas udarbejdede teori vedrørende sætningens FSP-signaler (hos Firbas kaldet FSP-midler, jf. f.eks. Firbas 1975). Teorien har som udgangspunkt den anskuelse, at **ordstillingen** er udtryk for sætningens informationsstruktur, men at der, eftersom mange sprog har en i større eller mindre grad **grammatikaliseret** ordstilling, må være andre faktorer, der kan bidrage til signalering af denne struktur. Via FSP-signalerne indkredses en tematisk sektion, der svarer til elementerne i præverbal position i sprog med en **funktionelt** bestemt ordstilling. De informationelle faktorer, jeg har valgt at anvende i analysemodellen (jf. Laursen 1989a) er primært **anatoriske relationer**, **subjektets funktionelle rolle** og **ordstillingen**.

¹ De to korpora består af hhv. 50 danske og 50 spanske artikler omhandlende erhvervs- og samfundsøkonomiske forhold fra følgende aviser og tidsskrifter: Jyllandsposten, Børsen, Børsens Nyhedsmagasin, Dansk Industri, Finanstidende, El País, Expansión, Dinero, Actualidad Económica og Infomación Comercial Española.
En systematisk gennemgang af analysens resultater findes i Laursen 1989b.

To distinktioner er særdeles vigtige i denne forbindelse:

- Med hensyn til de anaforiske relationer skelnes i modellen mellem **direkte** og **indirekte** anaforer. De direkte anaforer er de, der har referenceidentitet med et element i den forudgående kontekst. De indirekte anaforer er for det første elementer, der på anden måde er relateret til et forudgående element, f.eks. ved **hyponymi** (*blomster/roser*), **specificering** (*roser/røde roser*) eller **pragmatiske afledninger** (*handelsbalancen/valutaunderskuddet*) og for det andet elementer, der er delvis co-referente med et forudgående element, dannet ved **ekspansion** (*roser/roser og tulipaner*) eller **ellipse** (*roser og tulipaner/roser*). Kun de direkte anaforer anses for entydigt tematiske elementer, mens de indirekte anaforers tematiske status afgøres af ordstillingen, idet kun topikaliserede (foranstillede) indirekte anaforer analyseres som tematiske.
- I forbindelse med bestemmelsen af subjektets informationelle status skelnes mellem **eksistenssætninger** og **normalsætninger**. Eksistenssætninger er konstitueret omkring et intransitivt verbum eller en passiv verbalform, der signalerer eksistens eller tilsynekomst, og er ofte karakteriseret ved omvendt ordstilling, på dansk typisk under medvirken af et foreløbigt subjekt (*der findes en del eksempler på dette*). Normalsætninger er sætninger, der ikke har disse træk. I eksistenssætningen analyseres subjektet som rematisk og i normalsætningen som tematisk.

Ved begge disse distinktioner spiller **ordstillingen** en afgørende rolle, idet den anvendes som sorteringskriterium for de indirekte anaforer og som genkendelsestegn for eksistenssætningen. Derudover fungerer ordstillingen som kriterium for tillægning af tematiske værdi for non-anaforiske adverbelle led, idet disse, når de er placeret i forfeltet analyseres som tematiske ("kulisser"). En undtagelse fra denne ordstillingsregel er **tids- og stedsadverbialer**, der normalt anses for "kulisser" uanset placeringen i sætningen.

Parametermixet anvendes på alle sætninger med undtagelse af visse **rematiserende strukturer** (fokusrematiseringer), som f. eks. sætningskløvninger, hvis funktion er at signalere en alternativ TR-deling, hvori et element fremhæves som rema, mens resten af sætningen fremstår som en tematisk blok (*det er **Peter**, der er rejst*)

Den anvendte procedure kan illustreres ved nedenstående flow-diagram:

Flowchart

Vi får herefter sektioner af temaelementer, der består af 1) direkte anaforer, 2) subjektet (med mindre dette indgår i en eksistenssætning, der præsenterer subjektet som "det nye" i sætningen), 3) foranstillede indirekte anaforer, 4) foranstillede non-anaforiske adverbierlede ("kulissen") og 5) tids- og stedsadverbierlede "kulisser".

De indkredsede elementer kan på hver sin vis anses for at være 1) **givne** og 2) **basis-elementer, hvortil sætningens nye information knyttes**. De tekstgivne (= direkte anaforiske) elementer fungerer automatisk (i og med de forstås som direkte anaforer) som basis-elementer for den nye information. Subjektet og de foranstillede tekstafledte elementer signaleres qua syntaksen som basis-elementer for tilknytningen af ny information og kommer således a posteriori til at opfattes som givne eller quasi-givne. De adverbierlede "kulisser" fungerer som ramme for udsagnet og udtrykker følgelig også en form for indirekte givethed.

Den anvendte model kan dermed siges at integrere de to mest udbredte parametre for TR-delning, nemlig givethed og ordstilling, samtidig med

at subjektet involveres ikke som syntaktisk men som informationel størrelse. Sidstnævnte anskuelse er for så vidt ikke kontroversiel, idet subjektet traditionelt har været anskuet som "det element, hvorom noget udsiges" og således anset for at udfylde en rolle i informationsstrukturen.

Det kan tilføjes, at den sektion af elementer, der indkredses ved parametermixet, stort set er i overensstemmelse med de elementer, der typisk findes i det spanske forfelt (jf. Fant 1984, 82), med undtagelse af visse givne komplementer, der som oftest stilles i medialposition og de tids- og stedsadverbielle "kulisser", der kan stå i såvel medial, som finalposition. Alt i alt, må spansk således antages at være nogenlunde frit stillet med hensyn til markering af informationsstrukturen v.hj. af ordstillingen. I modsætning hertil er den danske sætningsstruktur relativt stærkt grammatikaliseret, idet den faste verbalstilling på sætningens andenplads indebærer, at der kun tillades ét præverbalt element, hvilket blokerer for en pålidelig lineær signalering af informationstrukturen. Det anvendte parametermix kompenserer dog for denne forskel i de to sprog ved at indkredse **temasektioner**, der består af de samme elementer i begge sprog.

1.1.2. Modellen til indkredsning af temaelementernes procedens er baseret på F. Danes' teori om tematisk progression, hvori der peges på forskellige mønstre i teksten, der er bestemt af hvilken relation de enkelte temaer (i den her anvendte model = temaelementer) har til konteksten. Den klassiske progression er den **lineære**, hvor rema i sætning S1 bliver tema i sætning S2, men en tekstsekvens kan f.eks. også være bygget op omkring et **konstant** tema, hvor tema i S1 forbliver tema i S2, eller omkring **afledninger af et hypertema** (overordnet tema), der er en form for distributiv progression, hvor temaelementerne i S1, S2, osv. introduceres direkte i teksten som quasi-givne elementer bundet sammen ved det overordnede hypertema (Danes 1974, 118-120). Disse tre kan betragtes som prototyper, hvortil hører forskellige varianter. Danes selv foreslår som variant til den lineære prototype en progression med **delt rema**, hvor remaet i S1 forgrener sig som temaer i flere efterfølgende sætninger, og en progression med tematisering af **hele nexus**, hvor tema og rema i S1 bliver tema i S2. Der kan desuden være tale om **distancetematisering**, hvor det pågældende tematiserede element ikke dukker op i S2, men i S3 eller senere (Danes 1976).

Til brug for min analyse har jeg benyttet de af Danes foreslåede **tre prototyper**, samt varianterne med **delt rema** og **nexustematisering**. Følgende eksempler illustrerer disse progressionstyper:

- (1) Novo fik større omsætning, men mindre overskud i 1986. **Den vigende indtjening** skyldes (...) (lineær progression)
- (2) Ledigheden stiger med 30.000 i år. **Den** vil især ramme (...) (konstant tema)
- (3) **Novos egenkapital** lyder på 4,9 mia. kr. (...) **Salget af lægemidler** udgør 60% af Novos omsætning. (...) Til gengæld har **den bio-industrielle sektor** måttet notere et fald på to pct. (afledning af hypertemaet "Novos 1986-regnskab")
- (4) Der er tre faktorer, der tilsammen vil medføre denne forværring. Det er **for det første (...). For det andet (...). For det tredje (...)** (lineær progression med delt rema)
- (5) Tilliden til dansk økonomi både herhjemme og i udlandet er stærkt truet. **Det** er et gennemgående synspunkt i (...) (lineær progression med tematisering af nexus)

Desuden har jeg registreret forekomster af **genoptagelse af tidligere forekommet tema/rema eller nexus**.

Som en ny variant til prototypen eksemplificeret ved (3), har jeg registreret forekomster af **isolerede afledninger af et hypertema** (dvs. elementer, der ikke indgår i et distributionsmønster), jf. følgende eksempel:

- (6) **Cheføkonom Verner Puggaard** har ikke opgivet håbet om, at tendensen snart vil vende. (Afledning af hypertemaet "den økonomiske udvikling i Danmark")

Endelig har jeg registreret forekomster af **nul-progression** i de tilfælde, hvor temaelementet er **affødt af kommunikationsstrategien** (især dansk **foreløbigt subjekt** i eksistenssætninger og spansk - **tom nominaltemaplads**) eller **refererer til deltagerne i kommunikations-situationen** (*jeg, I, avisen*, etc.).

Tematiske tids- og i mindre omfang stedsadverbialer samt alle tematiske elementer i teksternes indledende sætninger har jeg registreret separat, idet jeg ikke har anset det for relevant at lokalisere deres procedens (jf. Laursen 1989a, 98-112).

1.1.3. Med hensyn til den fysiske manifestation af temaelementerne har jeg foretaget en registrering af dels deres **syntaktiske** manifestation som nominal-, verbal- og adverbialtemaer, og dels nominaltemaernes **morfosyntaktiske** manifestation, idet jeg har lagt vægt på, at elementer, der må formodes at være indbyrdes konkurrenter til manifestering af et konkret indhold (f.eks. *dette/dette fænomen*) registreres separat, jf. følgende gruppering (se også Laursen 1989a, 86-90).

Nominaltemaer:

- 0 Nulforekomster
- 1 Personlige pronominer (DK)
 - Indefinitte pronominer
 - Verbalkongruens (E); ubetonede pronominer (E)
- 2 Demonstrative pronominer; betonedede pronominer (E)
- 3 Demonstrative substantivsyntagmer
- 4 Determinerede substantivsyntagmer
- 5 Determinerede, modificerede substantivsyntagmer
- 6 Proprier
- 7 Udeterminerede substantivsyntagmer
- 8 Nominale ledsætninger
- 9 Infinitiver
- 10 Adjektivsyntagmer

Andre temaer:

- 11 Adverbialer minus konnektorer
- 12 Konnektorer
- 13 Verbaler
- 14 Residualstørrelsen ved fokusrematisering

1.2 Forskelle mellem danske og spanske temasektioner

Både i den **sproglige manifestation** af **temaelementerne** og **den tematiske progression** viser den empiriske analyse en markant forskel: De danske temasektioner udviser i forhold til de spanske en tendens til **økonomi**, i den betydning begrebet tillægges hos Vinay & Darbelnet (1977), hvor det anvendes om det forhold, at et sprog udtrykker et bestemt indhold med **færre midler** end en andet sprog.

Denne økonomiske realisering af de danske temasektioner gælder generelt ikke de rent numeriske forhold. Der har altså ikke vist sig at være nogen større divergens mellem de to tekstkorpora, hvad angår antallet af tematiske elementer (teknisk målt som andelen af sætninger med hhv. 1, 2, 3 og 4 tematiske elementer). Økonomien gælder de enkelte temaelementers og den tematiske progressions udtryksform og kan iagttages på følgende områder:

1.2.1. Med hensyn til nominaltemaernes manifestation viser korpus at forekomsterne af den gruppe, jeg vil betegne **lette nominaltemaer**, hvorunder jeg regner specielt pronominer men også nulforekomster, der er den spanske pendant til visse danske pronominaltyper, har en højere frekvens på dansk (33%) end på spansk (23%).

Divergensen mellem de to sprog på dette område skal især ses på bag-

grund af en større forekomst af progressionstypen med **non-anaforiske temaer** (nul-progression), der som hovedingrediens har hhv. det foreløbige subjekt på dansk og en tilsvarende nulforekomst på spansk. Hver enkelt af disse forekomster signalerer en **eksistenssætning**, og set i forhold til det totale antal analyserede sætninger viser denne specielle progressionsstrategi sig at være repræsenteret i 23% af de danske sætninger og 15% af de spanske.

Jeg ser eksistenssætningen som et hyppigt alternativ til de øvrige progressionsstrategier, idet der ofte er så megen elasticitet i konteksten, at den tillader både en eksistenssætning og en tilsvarende normalsætning, hvor nominaltemaet er udfyldt med en anaforisk komponent, jf. følgende eksempler:

- (7) (kontekst: Heller ikke i år er det lykkedes at bringe ligevægt i vore transaktioner med udlandet)
- a. **Der** har været et underskud på betalingsbalancen på 27 mia. kr.
 - b. **Betalingsbalancen** har haft et underskud på 27 mia. kr.

I disse eksistenssætninger kan den tematiske progression ganske vist være udtrykt i et frontstillet adverbial:

- (8) **Derimod** har der været en gunstig udvikling i bytteforholdet over for udlandet (...)

men ofte er det foreløbige subjekt det eneste element i den tematiske sektion, og de givne elementer er så enten underforstået eller integreret i rema-sektionen (som i eks. 7a), eller evt. anbragt på en "antiemfatisk" sidstaplads i sætningen. Der er altså tale om en **vægtforskydning** i forhold til normalsætningen og om en strategi, der ikke på nogen måde understreger den tematiske progression, men tværtimod må siges at være ekstremt økonomisk med hensyn til dennes manifestation. Idet de danske eksistenssætninger har en højere frekvens i de analyserede tekstkorpora end de tilsvarende spanske, må det formodes, at danske skribenter i højere grad er tilbøjelige til at vælge en struktur, der repræsenteres af variant 7a, mens 7b er en struktur, der er mere typisk for spansk.

Hos Stolze (1982,236) påpeges en divergens mellem fransk og tysk, der har en parallel til ovenstående observation. I forbindelse med omtalen af passivens rolle i økonomisk-videnskabeligt fagsprog fremhæves den franske brug af "**abstrakt agens**", der anbefales oversat til tysk ved en passivkonstruktion eller lignende (*Une telle analyse n'enregistre pas (...):In einer solchen Analyse werden nicht(...) erfasst*). Den abstrakte agens har en lignende udbredt anvendelse på spansk og forekommer at være en vigtig ingrediens i valget af normalsætninger frem for eksistens-

sætninger jf. eks. (7b). Der er formodentlig en sammenhæng mellem disse to fænomener, som det kunne være interessant at belyse nærmere.

Et enkelt tilfælde af **økonomi** i de **spanske** tekster finder vi i brugen af lette nominaltemaer i progressionen med **konstant tema** (videreførelse af forrige sætnings tema). Af samtlige temaelementer med procedens i forrige sætnings tema er i de spanske tekster hele 26% udtrykt ved verbalendelse eller - i få tilfælde - det ubetonede objektspronomen, mens kun 14% af de danske temaelementer her udtrykkes ved det tilsvarende personlige pronomen.² Vi har altså her en undtagelse fra den generelle tendens i de to tekstkorpora, der dog ikke fremtræder som et iøjnefaldende træk i de spanske tekster, idet det i absolutte tal er af mindre omfang, da antallet af temaelementer i denne progressionstype udgør en relativt beskedne andel af samtlige progressionstyper (11%).

En markant divergens, der igen er i overensstemmelse med den generelle tendens, findes i gruppen, der omfatter de **demonstrative pronominer**. Det er først og fremmest de **lineære progressioner**, hvis temas procedens er forrige sætnings rema eller forrige sætnings tema-remas nexus, der anvender dette udtryksmiddel. 15% af de danske forekomster i de ovennævnte lineære progressioner er demonstrative pronominer mod kun 6% af de spanske. Karakteristisk i de danske sætninger er især brugen af pronominet *det* til videreførelse af hele den forrige sætning:

- (9) Måske sætter Italien og Frankrig renten ned i nærmeste fremtid, og **det** kan lette lidt på presset mod kronen.

1.2.2. Den relative økonomi i udtryksformen i de danske tekster går igen i **substantivsyntagmerne**. Denne manifestationsforms andel af de samlede forekomster er for det første relativt lavere generelt i de danske tekster, og hvis vi fokuserer på den indbyrdes fordeling mellem de forskellige substantivsyntagmer i materialehierarkiet, ser vi, at den mest komponentfattige af disse, de **umodificerede syntagmer**, forekommer relativt hyppigere på dansk, mens der på spansk er en relativt højere frekvens af såvel **demonstrative substantivsyntagmer** (syntagmer med demonstrativ artikel) som øvrige **determinerede, modificerede substantivsyntagmer**. De forskellige grupper er repræsenteret på følgende måde i forhold til det totale antal nominaltemaer:

² Dette forhold skyldes til dels, at danske sideordnede verbaler er anset for konstruktioner med kun en nexus og derfor kun en temasektion, mens de spanske sideordnede verbaler p.g.a. verbalendelsen er registreret som værende to nexus med hver sin temasektion. Forekomsten af danske sideordnede verbaler er dog sjældent i de analyserede tekster og kan ikke opveje den konstaterede divergens.

	DK	E
Demonstrativt substantivsyntagme	3%	7%
Determineret substantivsyntagme ³	21%	9%
Det., mod., substantivsyntagme	32%	46%
Øvrige forekomster	44%	38%

En markant **progressionsspecifik** forskel i gruppen af substantivsyntagmer har jeg fundet i den undergruppe, der distributionelt ligger tættest på pronominerne, nemlig det **demonstrative substantivsyntagme**, der som pronominerne kræver referenceidentitet med og umiddelbar nærhed til antecedenten. Som det var tilfældet med de demonstrative pronominer, anvendes dette syntagma hyppigst i de **lineære progressionstyper**, men i modsætning til pronominerne, forekommer det i f.eks. den lineære prototype (fra rema til tema) i 27% af de spanske tekster mod 7% i de danske. Da disse to demonstrative udtryksformer distributionelt overlapper hinanden, må der her i de fleste tilfælde være tale om et regulært valg, der igen afspejler tendensen til en mindre økonomisk realisering af temaelementerne i de spanske tekster.

Karakteristisk for de spanske tekster er i øvrigt et stort udvalg af dækkende substantiver til denne konstruktion, især en lang række synonymmer for *cifra*, *movimiento* og *situación*, hvorimod de danske tekster er fattige på tilsvarende synonymmer. Det skal i den forbindelse understreges, at den varierede anvendelse af synonymmer og parafraseringer i denne konstruktion er i overensstemmelse med, hvad der synes at være en generel spansk tendens (se en analyse heraf i Fant 1986).

Iagttagelsen vedrørende den modsatte brug af demonstrativpronominet og det demonstrative substantivsyntagme stemmer i øvrigt overens med betragtninger hos Vinay & Darbelnet, der påpeger den samme præference på fransk for denne udvidede størrelse over for det engelske pronomen (Vinay & Darbelnet 1977, 104 og 112).

De to øvrige dominerende undergrupper af substantivsyntagmer i hierarkiet adskiller sig fra det ovennævnte demonstrative substantivsyntagme ved at være distributionelt langt mere fleksible. Man kan formode, at disse to typer i en vis udstrækning overlapper hinanden m.h.t. distributionsmuligheder, men indiciene er ikke så stærke som for det ovenfor nævnte forhold. Anvendelsen af det **umodificerede substantivsyntagme** må siges at være økonomisk i forhold til det tilsvarende **modificerede syntag-**

³ I de umodificerede substantivsyntagmer indgår danske komposita med ca 25%. Denne konstruktion har normalt ikke noget modsvar på spansk og et tilsvarende indhold må her udtrykkes ved et modificeret syntagma (*finansministeren/el ministro de Hacienda*).

me, i det omfang disse to manifestationsformer udgør ægte alternativer, men spørgsmålet er, om de rent faktisk gør det. Vi kan i den forbindelse se på nogle eksempler fra tekstkorpus, der kan belyse dette forhold:

Den lineære prototype (temas procedens er rema i forudgående sætning) er en af de progressionsstrategier, hvori divergensen i anvendelsen af det umodificerede substantivsyntagme er relativt udtalt, idet det repræsenterer 16% af samtlige danske forekomster i denne progressionstype, mod 7% i de spanske. Tallene for de modificerede substantivsyntagmer er hhv. 25% (DK) og 29% (E), altså en modsat men ikke tilsvarende stor divergens, hvilket dog ikke er overraskende, idet vi netop i denne progressionstype også har en stor spansk forekomst af demonstrative substantivsyntagmer (se ovenfor), der i tilfælde af direkte anaforiske relationer indgår i det paradigmatiske valg.

For at få et indtryk af, i hvor høj grad de to sprog udnytter muligheden for de korte, umodificerede syntagmer, har jeg set på 30 tilfældige forekomster på hvert sprog og i hver af disse syntagmegrupper i denne progressionstype og har fundet følgende:

- En del af de temaelementer, der er udtrykt ved det modificerede syntagma på spansk, er **direkte anaforer**, der gentages ved enten **repetition** af et leksikalsk element (*el déficit comercial/el déficit comercial*), eller ved **synonymer** eller **parafraseringer** (*el dólar/la divisa norteamericana; reducir el déficit público/la reducción del déficit; recabar información/las informaciones solicitadas*). Derimod fandt jeg **ingen direkte anaforer** i de danske forekomster i denne gruppe, idet de anaforiske relationer er baseret på **specificeringer** (*naturgasinvesteringerne/de tungeste investeringer*), **co-specificeringer** (*tyskernes konkurrenceevne/den danske konkurrenceevne*) og lignende samt forskellige former for **pragmatiske afledninger** (*afskedigelse i hjemmemarkedssektoren/stigningen i ledigheden; ingen stigning i produktionen af hverken investerings-, forbrugsvarer eller eksportvarer/væksten i nationalproduktet*, osv.). De danske direkte anaforer udtrykkes ved umodificerede substantivsyntagmer (*ledighed/arbejdsløsheden; en halvering af betalingsbalanceunderskuddet/halveringen; et fald på 2% i salget/faldet; Duborg-udvalget/eksperterne*, etc.), en udtryksform, der i øvrigt også synes at finde anvendelse på de indirekte anaforer i det omfang, det er muligt (*en dyr form for undervisning/regningen; betale strafrente/overskuddet*, etc.)

—En del af de **spanske indirekte anaforer** i denne gruppe indeholder **verbalsubstantiver el. lign.**, der bevirker et tomt verbal og altså en flytning af det leksikalske indhold til temasektionen (*conflictos/la principal **consecuencia** de estos conflictos (es) (...); depreciación de la peseta/el **objetivo** principal de la depreciación de la peseta (es) (...); una tendencia a atraer al capital extranjero/los **argumentos** para decidirse a invertir (han sido) (...)*, etc., hvorimod der ikke i de analyserede forekomster fandtes danske eksempler på en sådan **ekspansion**.

Selv om grundlaget er beskedent, kan det således formodes, at også den modsatte frekvens i disse to syntagmegrupper på visse punkter reflekterer økonomi i den danske temasektion i forhold til den spanske. Der synes at være indici for, at der på dansk vælges et umodificeret substantivsyntagme, hvor det er muligt, i modsætning til den spanske tendens til gentagelse af hele syntagmer, der giver større **præcisering og understregning af den tematiske progression**, eller ekspansion ved et potentielt verbalindhold, der giver en **vægtforskydning i sætningen** og, som i det foregående tilfælde, en **større morfologisk vægt** i temasektionen. Den førstnævnte divergens i brugen af de to typer substantivsyntagmer i ovenstående eksempler svarer nøje til en iagttagelse i Fant 1986, hvor forfatteren konstaterer en spansk præference for "fuldsyntagmer", mens dansk benytter sig af "kortsyntagmer" (Fant 1986,330).

1.2.3. De tematiske adverbialer er til forskel fra de tematiske nominalled ikke opdelt i morfosyntaktiske klasser. Der er dog tegn på, at tendensen til økonomi, der kan konstateres hos danske nominaltemaer, også findes i de danske adverbialer, hvilket jeg skal vende tilbage til i det følgende.

En **progressionsspecifik** anvendelse af adverbialtemaer findes i de progressionstyper, der er baseret på **afledninger af et hypertema**, hvor adverbialerne udgør en større procentdel af de samlede forekomster på spansk end på dansk. Progressionstypen, der er baseret på sideordnede afledninger, udviser en divergens på 3% i spansk favør, hvori jeg ser en spansk tendens til i højere grad at anvende et adverbialled i introduktionen af det afledte tema, således at der opstår et "splittet tema": ***Con respecto a las entidades extranjeras, han logrado obtener (...); Con respecto a los puntos de amortizaciones y proviciones, el aumento fue de (...)***, etc. Dette fænomen synes i øvrigt ligeledes at gøre sig gældende ved distancetematiskeringer (genoptagelse af et etableret tema), hvor de

spanske adverbialer også har en højere frekvens: 20% (DK) mod 25% (E).

I de isolerede afledninger af et hypertema er der en divergens på hele 11% i spansk favør, hvad angår adverbialtemaer. Ud over anvendelsen af det ovenfor beskrevne "splittede tema" findes der i denne progressionstype ofte adverbielle ledsætninger eller lange infinitivhelheder, hvori der introduceres informationer i relation til teksttemaet, der qua deres topikalisering af forfatteren må anses for bekendte:

(10) **Si bien es cierto que nuestro país ha sufrido en dicho año el primer impacto de nuestra adhesión a las Comunidades Europeas (y, en este sentido, podría esperarse una desaceleración de la tasa de crecimiento real de las importaciones en los próximos años)**, las previsiones hechas recientemente por algunos organismos (...)

Sådanne tunge foranstillede adverbialled er atypiske på dansk, og jeg formoder, at divergensen i denne progressionstype primært skyldes den danske modstand mod forvægt, men hvorledes den danske mere økonomiske pendant skulle se ud er mere et spørgsmål om struktureringen af de tekstuelle informationsenheder (=helsætningerne) end om kompositionen af den enkelte sætnings temasektion og kommer derfor til at ligge uden for den analyse, som refereres her.

En anden påfaldende divergens i anvendelsen af adverbialtemaer findes i den lineære progression, der omfatter tematisering af nexus, hvor anvendelsen af spanske "ordinære" adverbialer udgør 13% mod 7% i de danske tekster, mens den adverbialgruppe, der par excellence tilhører denne progressionstype, nemlig konnektorerne, udviser en modsat tendens, nemlig 11% (DK) og 8% (E). Det er rimeligt at antage, at disse to grupper er ægte alternativer, og at præferencen i det danske korpus for de leksikaliserede, korte udtryk for sætningernes indbyrdes logisk-semantiske relationer, som konnektoren står for, igen er et udslag af økonomi i sammenligning med de spanske ad-hoc adverbialer, der ofte er langt fyldigere:

(11) En diciembre, la producción refleja en su indicador una disminución de 13 puntos. **No obstante este último resultado negativo**, el saldo medio del año experimenta una mejora (...)

De danske "ordinære" adverbialer i de lineære progressioner er yderligere karakteriseret ved en udstrakt brug af pronominaladverbier som *her*, *herved*, *dermed*, etc., hvorimod pronominer sjældent indgår i de spanske adverbialkonstruktioner. Et bud på den spanske pendant er naturligvis den fyldigere adverbialkonstruktion, men man kan også tænke sig progressionen realiseret ved et demonstrativt substantivsyntagme, jf. føl-

gende eksempel:

(12) Det er helt tydeligt, at det er den velhavende del (= af aktieejerne) der dominerer billedet. **Her** er der sket en markantstigning (...)

hvor den spanske version kunne lyde:

(12a) **Este grupo** ha experimentado un aumento notable

1.2.4. I analysen har jeg desuden bemærket et par sprogspecifikke karakteristika, der ikke decideret vedrører den mere eller mindre økonomiske udtryksform i teksterne.

I det danske korpus har jeg fundet et relativt stort antal forekomster af **fokuserematiseringer**, der især udtrykkes ved sætningskløvnings- og brug af specielle adverbelle markører ("rhematizers") som *også*, *heller ikke*, *især* etc. Disse strukturer omfatter 3% af samtlige sætninger på dansk, mens de spanske forekomster er yderst få.

De danske forekomster er specielt hyppige ved distancetematiseringer af nexus, hvor de er anvendt i 39% af samtlige forekomster:

(13) **Det er** hensynet til betalingsbalancen, **som har fået finansministeren til at kræve yderligere besparelser**

og også relativt hyppige i den lineære prototype (tematisering af rema), hvor konstruktionen er anvendt i 7% af samtlige forekomster.

(14) Denne rabatform (= indkøb gennem en indkøbsforening) har hver syvende af alle husstande. Også den rabat, der evt. kan skaffes gennem familie, venner og bekendte, er **udbredt**.

En andet iøjnefaldende divergens i de to korpus er forskellen i anvendelsen af **parataktiske konstruktioner**. Disse er kvantitativt ligeligt repræsenteret i de to korpus med ca. 10% af samtlige sætninger, men der er en tydelig forskel i deres funktion.

I de danske sætninger udnyttes parataksen fortrinsvis i de lineære progressioner:

(15) De (=forsikringssselskaberne) vil fortsat arbejde i et ekspanderende marked), og **det** mindsker sandsynligheden for kapitalkoncentration.

(16) Forhøjelsen på 1 pct. (...) var ikke tilstrækkelig til at mindske presset mod kronen, og Nationalbanken hævdede **derfor** påny interventionsrenten.

Konstruktioner som disse er yderst sjældne i de spanske sætninger og modsvares her formodentlig af hypotaktiske konstruktioner som f.eks. relativsætninger af typen *lo que* (...) og *por lo que* (...), der i øvrigt efter min opfattelse semantisk ligger tæt op ad helsætningen og derfor godt kunne opfattes som en selvstændig tekstuel informationsenhed.

Parataksen anvendes på spansk i stedet ved den konstante progression og oftest i forbindelse med subjektløb:

- (17) Aunque el INE cifra la expansión del consumo privado en un 3,6% (...) esta dirección general del Ministerio de Economía y Hacienda resume su cuadro en un aumento del PIB del 3%, y lo **presenta** con unos comentarios introductorios donde (...)

Anvendelsen af parataksen i denne progressionstype er sjælden på dansk, hvor man i stedet kunne tænkes at foretrække en periodeopdeling: *I de indledende kommentarer anføres det (...)*

2. Om forbindelsen til oversættelsesdisciplinen.

Idet sætningens TR-struktur først og fremmest er betinget af den specifikke kontekst og passer ind i denne, må **udgangspunktet** være, at TR-strukturen skal **bevares** i oversættelsen, således at de tematiske og rematiske sætningskonstituenten bibeholder deres informationelle status i den oversatte version. Dette behøver dog **ikke** at medføre en **nøjagtig** overføring af den tematiske sektion: Det kan lade sig gøre at foretage visse **reorganiseringer** inden for denne sektion og også visse flytninger til og fra sektionen, uden at sætningens distributionelle egenskaber lider skade.

2.1. De fleste oversættere foretager antagelig sådanne reorganiseringer **pr. intuition** i bestræbelserne for at tilpasse den oversatte version af teksten målsprogets strukturelle normer.

B. Dubois (1989) har foretaget en analyse af tema-sektionens skæbne i en oversættelse af en videnskabelig tekst fra engelsk til fransk, der viser i hvor høj grad sådanne reorganiseringer kan finde sted. Dubois stiller oversætterens produkt op mod en maskinoversættelse og kommer til det resultat, at hvor **maskinen er 100% loyal** over for udgangstekstens TR-struktur, **ændrer oversætteren** denne struktur på forskellig vis i betydeligt omfang.

Dubois tema-definition følger det lineære princip, idet hun udpeger **første sætningsled** samt **subjekter i præverbal position** som tematiske elementer, idet subjektet anses for det "umarkerede" tema, mens alle andre led på førstepladsen er "markerede" temaer (topikaliseringer).

Ændringerne som oversætteren har foretaget af de "markerede" temaer (topikaliserede elementer) består i, at disse **integreres i** eller **udskilles fra** det umarkerede tema, **omdannes til** eller fra et umarkeret tema eller et rema, helt **udelades** eller **dannes** som (i forhold til udgangsteksten) **nye temaer**, jf. følgende eksempler:

- (18a) Like ruby, sapphire is based (...)
 (18b) Le saphir tout comme le rubis est essentiellement constitué (...)
 (19a) Only in the narrow transition zone between these extrêmes is the energy of light.
 (19b) Seule la petite zone de transition entre ces deux extremes correspond à une énergie.
 (20a) The mercury atom (...)
 (20b) Pour le mercure les raies (...)
 (21a) The allowed energy states can be likened to the rungs of a ladder, although their spacing is highly irregular.
 (21b) Bien que leur espacement soit très irrégulier, on peut comparer les états d'énergie aus barreaux d'une échelle.
 (22a) Here the electrons are released (...)
 (22b) Les électrons ne sont alors plus attachés (...)
 (23a) At a concentration of one nitrogen atom (...)
 (23b) Ainsi, avec une concentration d'un atome d'azote (...)

Ændringerne, der vedrører de "umarkerede" temaer, består i at disse **ombyttes med eller konverteres til rema, dannes** som temaer ud fra elementer i en forudgående sætning, eller som (i forhold til udgangsteksten) **nye temaer** ("from thin air"), og endelig er der **skift fra pronomener til leksikalsk element** eller omvendt. Følgende er eksempler på nogle af de foretagne ændringer:

- (24a) The three excited states are designated (...)
 (24b) On designe ces trois états éxcités par (...)
 (25a) An energy of about two electron volts is needed to drive the charge transfer.
 (25b) Ce transfer de charges requiert une énergie d'environ deux électron-volts.
 (26a) (...); in that case no visible wavelengths can be absorbed
 (26b) (...); dans ce cas le corps ne peut absorber aucun rayonnement

Mange af de ændringer, som oversætteren har foretaget, forekommer helt legale. De, der vedrører indbyrdes rokeringer mellem det "markerede" og "umarkerede" tema, berører ikke sætningens overordnede TR-struktur, idet elementerne beholder deres informationelle status. De omtalte ændringer fra pronomener til leksikalske elementer (som ikke er eksplificeret) forekommer heller ikke foruroligende, idet de ikke engang rører ved den interne struktur i tema-sektionen.

En del af de ændringer, der vedrører konverteringen til rema, forekommer endda yderst relevante. Det er rimeligt at antage, at nogle af Dubois' "umarkerede" temaer faktisk er subjekter i eksistenssætninger, hvilket

blot ikke kommer til udtryk i Dubois' model, der udelukkende er baseret på ordstillingen - en parameter, det forekommer uheldigt at anvende alene, især når kontrasteringen går på sprogpar, der har forskellige ordstilsregler.

Dannelsen af nye temaer forekommer heller ikke problematisk, i det omfang det sker på basis af referenter, der er **iboende** i teksten, f.eks. ved tilføjelse **konnektorer** eller ved indsættelse af "**quasi-anaforer**" med relation til tekstemnet. Disse kan tværtimod være et middel til at understrege den tematiske progression. Heller ikke udeladelsen af sådanne behøver at være noget problem for oversættelsesækvivalensen.

Andre omrokeringer, der konverterer et tema til rema, f.eks. flytning af ledsætninger o.l. fra forfelt til slutfelt, forekommer derimod betænkelige, idet der såvel ud fra Dubois' som ud fra den i l.l.l. omtalte model er tale om ændring af en hel sætningskonstituents status.

Dubois kritiserer oversætteren for ikke at have bevaret sætningernes TR-struktur i sin oversættelse. Noget tyder på, at han undertiden har været i sin fulde ret til at foretage ændringer, der kunne bevirke en tilpasning af tekstens struktur til målsprogets normer, mens han andre gange er gået for langt i sine reorganiseringer.

Jeg mener ikke, at en nøjagtig overførsel af udgangssprogets TR-struktur er et mål for en god oversættelse, hvis man ved "ændringer" af TR-strukturen forstår de omrokeringer, som Dubois beskriver. Tværtimod mener jeg, at en nøjagtig overføring af TR-strukturen i mange tilfælde er udtryk for **interferens**.

Vender vi tilbage til dansk vs. spansk, vil jeg mene, at f.eks. den hyppige anvendelse af den spanske abstrakte agens vil virke usædvanlig på dansk. Ligesådan vil en overføring til dansk af den kraftige understregning af den tematiske progression, som ses i spanske tekster, virke markeret på en dansk læser, ligesom den lettere manifestation af progressionen i de danske tekster i den oversatte version må virke markeret på en spanier, idet teksten formodentlig med den udstrakte brug af pronominer og eksistenssætninger vil virke talesprogsagtig, mindre omhyggeligt redigeret og mindre naturligt end på dansk.

Om der er tale om det samme fænomen, eller om det er andre konventioner, oversætteren har søgt at tilpasse i den franske oversættelse, fremgår ikke af de løsrevne eksempler i Dubois' artikel.

2.2. Vinay & Darbelnet anvender begrebet "transposition" om "den proces der består i at erstatte et element i diskursen med et andet uden at

ændre budskabet" (Vinay & Darbelnet 1977, 50). Der skelnes mellem obligatoriske transpositioner (*dès son lever:as soon as he gets up*) og fakultative transpositioner (*after he comes back/after his return:après qu'il sera revenu/après son retour*).

Jeg skal analogt hermed, på baggrund af de i de foregående afsnit fremsatte betragtninger, forsøgsvis opstille en række fakultative transpositioner, der kan anvendes ved oversættelser mellem dansk og spansk som midler til at udtrykke forskellen i graden af økonomi i den tematiske progression i teksterne, samt andre sprogspecifikke karakteristika, der indgår i registret for den analyserede teksttype:

- 1.- **Eksistenssætning/normalsætning:**
 - A. *Der har været et underskud på betalingsbalancen:*
 - B. *La balanza de pagos ha registrado un déficit*
- 2.- **Demonstrativt pronomen/demonstrativt substantivsyntagme:**
 - A. *Det er 50% større end ventet:*
 - B. *Este déficit es superior en un 50% a lo previsto*
- 3.- **Umodificeret/modificeret substantivsyntagme:**
 - A. *Stigningen vedrører især eksporten:*
 - B. *El crecimiento del déficit corresponde en su mayoría a las exportaciones*
 - A. *Stigningen skyldes især et overdrevet privatforbrug:*
 - B. *La causa del crecimiento es sobre todo un excesivo consumo privado*
4. - **Fokuseremativering/normalsætning:**
 - A. *Det er især eksporten, der er steget*
 - B. *El crecimiento del déficit coresponde en su mayoría a las exportaciones*
5. - **Formelt tema, intet tema/quasi-anaforisk tema:**
 - A. *Det er ikke tilladt at importere våben*
 - B. *La legislación danesa no permite la importación de armas*
- 6.- **Konnektorer/ad-hoc konjunkionaladverbialer:**
 - A. *Alligevel importeres der mange våben:*
 - B. *A pesar de estas restricciones administrativas se importa nmuchas armas*
- 7.- **Leksikalsk element/pronomen:**
 - A. *Våbnene kommer især fra Sverige*
 - B. *Proceden sobre todo de Suecia*
- 8.- **Integrering/udskillelse af adverbialt tema:**
 - A. *Stigningen i eksporten har været iøjefaldende*
 - B. *Por parte de las exportaciones, el aumento (su aumento) ha sido espectacular*
- 9.- **Adverbialtema/nominaltema:**
 - A. *Her har stigningen været på 30%*
 - B. *Esta partida ha experimentado un aumento del 30%*
10. **Parataxe/hypotaxe:**
 - A. *og det er 10% mere end sidste år*
 - B. *lo que supera en un 10% el resultado del año pasado*

Listen er ikke udtømmende men skal forstås som en demonstration af, hvordan de TR-relaterede tilpasninger, der forekommer relevante for oversættelsen, kan systematiseres.

3. Applicering af analysens resultater.

Nedenstående oversættelsesforslag illustrerer anvendelsen af nogle af de i 2.2 anførte transpositioner, der kan tjene som middel til at udtrykke nogle specifikke spanske karakteristika og generelt eliminere sporene af den økonomiske realisering af elementerne i temasektionen i den danske tekst. De foretagne ændringer er mærket med (trp.), der refererer til ovenstående transpositionsforslag;

Originaltekst:

Tivolis aktier betragtes af børseksperter som en uinteressant investering. Den er alt for dyr og prisen på aktien fastsættes ud fra helt andre normer end øvrige aktier på fondsbørsen. Alligevel er Tivoli en af de aktier, der siden årsskiftet har givet det højeste afkast til sine ejere. Ved årsskiftet kostede Tivolis a-aktier 1250 kr. og b-aktier kunne købes for 1290. I sidste uge skulle man give mindst 1700 kr. for at erhverve sig en 100 kr. aktie i den gamle have. Det er en stigning i prisen på under fem måneder på henholdsvis 36 pct. og 32 pct., mens samtlige aktier set under et i samme tidsrum er faldet i pris.

Trods den flotte stigning har det været meget svært at lokke ejerne af Tivoli-aktier til at sælge. I sidste uge var der ingen, der ville sælge, og det er netop derfor, at børseksperterne siger, at Tivoli-aktierne ikke er underlagt den normale prisdannelse, så burde der nemlig være mange sælgere til kurs 1700.

Kurs 1700 betyder, man betaler mere end fire gange den indre værdi for aktien. Det er helt oppe i A.P. Møller-klasse, og der befinder kun få aktier sig. Når en aktie befinder sig det dyre luftlag, skyldes det normalt, at investorerne har meget store forventninger til virksomhedens fremtidige indtjeningsevne. Den forklaring duer bare ikke for Tivoli.

Når børseksperter skal forklare prisen på Tivoli-aktien, peger de på tre forhold: Aktionærerne er stolte af at være medejer af en af verdens mest berømte og ældste forlystelsesparker. Når man først har erhvervet sig en Tivoli-aktie, er man noget lidt tilbøjelig til at sælge den igen uanset prisen. Aktionærerne føler også, at de får noget ekstra for pengene, fordi bestyrelsen har besluttet at give aktionærerne gratis adgang til haven. Den fornøjelse koster med den nuværende kurs 10.200 kr., fordi der skal for 600 kroners aktier til for at få et gratis adgangskort, der ellers kan købes for 160 kr. Endelig peger børseksperterne på, at prisen også kan drives op, fordi kun meget få aktier udbydes til salg. Af aktiekapitalen på 20,4 mio. kr. ejer De forenede Bryggerier 44 pct. og Den Danske Bank mindst 10 pct.

Oversættelsesforslag:

Las acciones del parque de atracciones "Tivoli" de Copenhague son consideradas una inversión muy poco interesante por los expertos de la bolsa. El precio

de la acción (trp. 2/3) es demasiado elevado y se fija (trp. 7) en base a criterios totalmente distintos a los que rigen para las demás acciones de la bolsa. A pesar de estas circunstancias (trp. 6), Tivoli es uno de los valores que en lo que va de año ha reportado a sus inversores el rendimiento más alto. Al final del año, las acciones de Tivoli de la clase A cotizaban a 1250 crs. y las de la clase B a 1290. La semana pasada, la adquisición de una acción del viejo parque (trp. 1) suponía un desembolso de Crs. 1700. Este precio (trp. 2) representa una subida del 36 por 100 y del 32 por 100, respectivamente, en menos de cinco meses, mientras que el conjunto de las acciones de la bolsa ha experimentado un retroceso en ese mismo intervalo.

A pesar de esta alza muy espectacular, los accionistas de Tivoli (trp. 1) se han mostrado muy reacios a deshacerse de sus acciones. La semana pasada nadie quería vender, y esta (trp. 4) es la circunstancia que ha llevado a los expertos a resaltar que las acciones de Tivoli no están sujetas a ninguna formación de precios normal. Si fuera así (trp. 6), la cotización actual debería haber atraído a una gran cantidad de vendedores.

El que la acción cotice a 1700 significa que el precio de la acción ha alcanzado un nivel cuatro veces superior a su valor intrínseco. Este nivel (trp. 2) efectivamente corresponde a empresas de categoría estrella, como las de la prestigiosa naviera danesa A.P. Moller, categoría (trp. 10) que sólo abarca a muy pocas acciones. Si una acción cotiza a un nivel tan elevado, el motivo (trp. 1) suele ser que los inversores tienen grandes expectativas en cuanto a la futura rentabilidad de la empresa. Sin embargo, esta interpretación no es aplicable a Tivoli.

Para explicar el precio de las acciones de Tivoli, los expertos señalan tres circunstancias: En primer lugar (trp. 5), los accionistas se sienten orgullosos de ser socios de uno de los parques de atracciones más famosos y más antiguos del mundo. Una vez que han adquirido una acción, parecen (trp. 1/7) muy poco dispuestos a desprenderse de ella. En segundo lugar (trp. 5), los accionistas de Tivoli (trp. 3) tienen la impresión de que gozan de un privilegio especial, porque el Consejo de la empresa ha decidido darles entrada libre al parque. Con el cambio actual, este privilegio cuesta 10.200 crs., porque se requieren 600 crs. de acciones para conseguir gratis una tarjeta de entrada, que normalmente vale 160 crs. Por último, los expertos indican que el motivo de esta presión al alza que experimentan las acciones (trp. 3), radica en que es escasa la cantidad de acciones en venta. Del capital social de 20,4 millones de crs., las cervecerías "De forenede Bryggerier" participan en un 44 por 100 y el grupo de bancos "Den Danske Bank" en por lo menos un 10%."

Bortset fra transpositionerne fra eksistenssætning til normalsætning og konverteringen af en enkelt sætning til ledsætning rører de foretagne ændringer ikke ved den tematiske progression og heller ikke ved den enkelte sætnings overordnede TR-struktur. De omrokeringer, der er foretaget, har efter min mening ikke betydet noget for de enkelte sætningers distributionelle egenskaber.

4. Sammenfatning.

Jeg har ovenfor vist, hvorledes min undersøgelse af et sæt danske og spanske fagsproglige tekster peger på en divergerende tendens i de to sprog m.h.t. til realiseringen af de tematiske elementer og den tematiske progression, i den forstand at de danske tekster udviser **økonomi i udtryksformen** i forhold til de spanske, og at de spanske tekster på den baggrund tenderer mod en **højere grad af præcisering og understregning af den tematiske progression**. Undersøgelsen peger endvidere på **karaktéristika** inden for **specifikke progressioner**, der divergerer de to sprog imellem.

Der er, jf. Dubois' undersøgelse, grund til at formode, at den professionelle oversætter i sit daglige arbejde intuitivt foretager visse ændringer af den tematiske sektion i sine bestræbelser for at opnå maksimal oversættelsesækvivalens. Jeg har skitseret, hvorledes man ved transpositionsforslag kan systematisere sådanne relevante ændringer, således at **processen bliver synlig** og i øvrigt også **nemmere at illustrere i undervisningssammenhæng**. Det er min opfattelse at det ikke er udtryk for dårlig oversættelse at foretage en reorganisering af temasektionen i det omfang, konteksten tillader det. Tværtimod vil jeg hævde, at en unkladelse af en sådan tilpasning kan forhindre en **kommunikativ ækvivalens** mellem udgangstekst og målsprogstekst.

Litteratur

- Danes, Francisek (1974): "Functional Sentence Perspective and the Organization of the Text", i: Danes, Francisek (ed.): *Papers on functional sentence perspective*. Prague 1974, 106-128.
- Danes, Francisek (1976): "Zur semantischen und thematischen Struktur des Kommunikations", i: Danes, Francisek/Viehweiger, Dieter (eds): *Studia Grammatica XI: Probleme der Textgrammatik*. Berlin: Akademie-Verlag 1976, 29-40.
- Dubois, Betty (1977): "Thematization across machine and human translation: English to French", udkommer i: *IRAL*, 1989.
- Enkvist, Nils Erik (1977): "Kontrastive Textlinguistik und Übersetzung", i: *Grazer Linguistische Studien 5* (1977), 47-73.
- Fant, Lars (1986): "Parafrasering som textbindingsstrategi", i: *Cebsal 8*, 1986, 313-333.
- Fant, Lars (1984): *Estructura informativa en español*. Uppsala Universitet 1984.
- Firbas, Jan (1975): "On the thematic and the non-thematic section of the sentence", i: *Style and Text. Studies presented to Nils Erik Enkvist*, Stockholm 1975, 317-334.
- Firbas, Jan (1979): "A functional view of "ordo naturalis", i: *Brno Studies in English 13*, 1979, 29-59.
- Laursen, Anna-Lise (1989a): *En integreret model til belysning af temasektionen i spanske og danske sætninger*. ARK 47. HHK 1989

- Laursen, Anna-Lise (1989b): "Un análisis contrastivo de la sección temática en textos españoles y daneses" udkommer i: *Revista Española de Lingüística*, 1989
- Stolze, Radegundis (1982): *Grundlagen der Textübersetzung*. Heidelberg: Julius Groos Verlag 1982.
- Vinay, J.P./Darbelnet, J. (1977): *Stylistique comparée du français et de l' anglais*. Paris: Didier 1977.